

Пояснення та розкриття різноманітних функцій народних іграшок допомагає дітям зрозуміти необхідність збереження їх для наступних поколінь, сприяє формуванню зацікавлення процесу виготовлення.

На праксеологічному етапі йде робота на заняттях та у повсякденні: виготовлення виробів за мотивами української народної іграшки (ліплення, малювання, аплікація) у формі подарунків, сувенірів для молодших; виготовлення іграшок разом з батьками, старшими братами чи сестрами, складання казок та творчих розповідей тощо.

У формуванні моральної свідомості дитини значну роль відіграє предмет, з яким вона має справу. Він повинен відзначатися новизною, приваблювати, відповідати рівню розвитку. Однією з найважливіших його ознак має бути здатність впливати на почуття, емоції і водночас нести певні оцінні характеристики.

Література

1. Державна національна програма // Освіта. Україна ХХІ століття. – К., 1994.
2. Калуська Л. В. Виховний вплив народних ремесел на формування особистості старшого дошкільника / Л.В. Калуська // Проблеми освіти. – Вип. 7. – К., 1997.
3. Калуська Л. В. Дивокрай / Л. В. Калуська. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 319 с.
4. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошкільного віку / Є.Ф. Лозинська. – Львів : Оріяна-Нова, 2008. – 206 с.
5. Лозован М. Генна пам'ять народної іграшки / М. Лозован // Поштовий вісник. – 2008. – № 7.

УДК 373.31.033:087.5

Лавренова Наталія Володимирівна, бакалавр спеціальності «Початкова освіта», Мукачівський державний університет, бакалавр спеціальності «Архітектура будівель і споруд», Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – канд. пед. наук Лавренова М. В.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ОПРАЦЮВАННЯ ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Упродовж останніх десятиріч істотно погіршився екологічний стан довкілля, розширилася зона господарської діяльності людини та зменшився ареал існування тваринного та рослинного світу.

Екологічні проблеми, досягши планетарного масштабу, утворюють нову соціальну реальність. Їхнє розв'язання залежить першочергово від рівня екологічної культури населення. Екологічні знання, навички, переконання сьогодні особливо необхідні для виховання нового ціннісного ставлення до природи, розвитку світоглядної свідомості людини.

Зазначена проблема є предметом дослідження багатьох вчених. Так, на сучасному етапі вивчені різноманітні аспекти екологічності. Значну розробку отримали питання визначення, типології та інтерпретації даного феномену (Р. Біджієва, А.Галєєва, М.Васильєв, І.Курок, Ю.Марков, М.Мохсеєв, О.Салтовський), ролі екологічної свідомості в оптимізації взаємовідносин суспільства і природи (Г.Бачинський, О.Гусейнов, Р.Карпінська, Г.Платонов, Д.Чураков). Досліджені також психологічні основи екологічної свідомості (А.Алдешева, Д.Глеба, С.Дерябко, А.Львовичкіна, В.Медведєв, Ю.Ожогов, В.Скребець, С.Шалей, В.Ясвін).

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в учнів екологічної культури [2].

Завдання екологічного виховання - сприяти накопиченню екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати вміння і навички діяльності в природі.

Екологічне виховання передбачає розкриття сутності світу природи – середовища перебування людини, яка повинна бути зацікавлена у збереженні цілісності, чистоти, гармонії в природі. Це передбачає уміння осмислювати екологічні явища, робити висновки

про стан природи, розумно взаємодіяти з нею. Естетична краса природи сприяє формуванню моральних почуттів обов'язку і відповідальності за її збереження, спонукає до природоохоронної діяльності.

Любов до природи слід виховувати з раннього дитинства. «Дітей, що не вміють ще ходити, – писав Г. Ващенко, – треба частіше виносити на свіже повітря, щоб вони могли бачити рідне небо, дерева, квіти, різних тварин. Все це залишається в дитячій душі, осяяє почуттям радості, і покладе основи любові до рідної природи»[1; с.155].

Актуальність взаємодії суспільства і природного середовища висунула перед школою завдання формування у дітей відповідального відношення до природи. Педагоги і батьки усвідомлюють важливість навчання школярів правилам поведінки в природі. І чим раніше починається робота по екологічному вихованню учнів, тим більшою буде її педагогічна результативність. При цьому в тісному взаємозв'язку повинні виступати всі форми і види навчальної і позакласної діяльності дітей.

Дітям молодшого шкільного віку властива унікальна єдність знань і переживань, які дозволяють говорити про можливість формування у них надійних основ відповідального відношення до природи. Всі навчальні предмети початкової школи покликані формувати екологічною відповідальність дітей.

Видатний педагог В.О. Сухомлинський надавав особливе значення впливу природи на етичний розвиток дитини. На його думку, природа лежить в основі дитячого мислення, відчуттів, творчості. Він неодноразово відзначав, що сама природа не виховує, а активно впливає тільки на взаємодію з нею. Щоб дитина навчилася розуміти природу, відчувати її красу, потрібно прищепити їй це з раннього дитинства [4].

Сучасне суспільство висуває ряд нових вимог до освітньої людини. Розвиток нових інформаційних технологій не тільки не знижує, а навіть підвищує значущість читання. Але опанування прийомами роботи з текстом відбувається паралельно з освоєнням нових форм подання знань і пов'язане зі зчитуванням та переробкою екранної інформації.

Одним із наслідків інформатизації суспільства є народження особливого типу сприйняття (поверхневого читання), що зумовлене впливом аудіовізуальної інформації як найбільш цікавої та доступної. Читання стає більш прагматичним і менш критичним.

Відбувається зниження зацікавленості суспільства читанням художньої літератури, а саме вона сприяє формуванню особистості майбутнього громадянина.

Одним із напрямків літературознавчої підготовки є формування навичок роботи з різними видами літератури. Успішне навчання неможливе без оволодіння раціональними прийомами роботи з книгою, що є основою самостійного набуття знань. Державні стандарти освіти передбачають, що учень початкових класів повинен повноцінно сприймати художні і науково-пізнавальні тексти. Робота з науковим текстом займає особливе місце в навчальному процесі. У початковій школі з таким текстом учні знайомляться, головним чином на уроках «Природознавства», курсу «Я і Україна», «Літературного читання» та «Української мови».

Крім уроків природоохоронна освіта учнів здійснюється в таких напрямках: заняттях гуртків, під час проведення екскурсій, у процесі суспільно корисної праці, науково-дослідницької роботи.

Актуальність використання книги зростає в сучасних умовах реформування національної системи освіти і є одним з пріоритетних засобів пізнання.

У педагогічній літературі існує значна кількість праць, в яких розв'язується завдання екологічного виховання майбутніх школярів. Здійснивши аналіз наукової літератури це: – твори В.Сухомлинського, Г. Ващенка - вона розкриває погляди відомих педагогів про виховання дитини засобами природи і в гармонії з нею; статті педагогів-практиків і учених-практиків з журналу «Початкова школа» - Т.Грицина, О.Химинець, В.Химинець, С.Федотова, О.Провоторов та інших (у статтях мовиться про досвід екологічного виховання молодших школярів), переглянули багато інших статей з журналів, шкільних підручників та дитячої періодики - «Барвінок», «Малютко», «Яблунька» та ін.

Суспільству сьогодні потрібні виховані, грамотні та культурні в екологічному

відношенні люди. Усвідомлюючи, що людство не може не втручатися в природу, маємо відшукувати нові шляхи, технології виробництва, за яких припиниться необдуманий та безвідповідальний тиск на навколишнє середовище, будуть враховуватись вимоги екологічних законів. Тільки в тому разі, коли господарська діяльність людей відповідатиме об'єктивним вимогам екологічної науки, а не навпаки, зміна природи людиною стане способом її збереження. Саме тому так важливо розпочати екологічне виховання з раннього дитячого віку.

Свідоме й бережливе ставлення до природи маємо формувати з дитинства у сім'ї та школі, за умови активного формування екологічної культури та накопичення систематичних знань у цій галузі. Екологічне навчання і виховання - це психолого-педагогічний процес, спрямований на формування у людини знань наукових основ природокористування, необхідних переконань і практичних навичок, певної орієнтації та активної життєвої позиції в галузі охорони, збереження і примноження природних ресурсів [3].

Загальновідомо, що дитяча преса виконує, передусім, функції популяризації конкретних пізнавальних та соціальних ідей. Зміст дитячих часописів має бути не тільки цікавим для дітей того віку, на який вони орієнтовані, а й містити пізнавальну інформацію, тобто розповідати читачам про нове в житті людей та навколишньому світі, відкриття науки і техніки. При цьому всі матеріали мають пропагувати усталені цінності народу і суспільства в цілому.

Попри всі економічні, духовні, видавничі негаразди, на сьогодні є понад 50 видів дитячих журналів та газет всеукраїнського рівня. Зокрема: «Клас!», «Розмалуйко», «Пізнайко», «Словознайка», «Зернятко», «Малеча», «Дитяча Академія», «Вулик», «Професор Крейд», «Дзвіночок», «Барвінок», «Яблунька», «Джміль», «Світ дитини», «Зернятко». Щодо дитячих газет, то їх асортимент не такий великий, як журналів. Відомі нам «Дитяча газета», «Жива вода», «Зірка», «Перчень», «Я сам (а)», «Велика дитяча газета», «Казковий вечір».

Окрім розваг, у них знаходимо цікаві і пізнавальні розповіді з історії, життя рослин і тварин, культури народів світу, твори літературних класиків та сучасних письменників, висвітлюють природничу тематику журнали.

Журнал «Барвінок» започаткував Всеукраїнський літературний конкурс «Цікаві історії моєї родини», який проводиться у три етапи;

- Моя історія.
- Татова пригода, мамина пісня.
- Бабусина казка, дідусева оповідка.

Подібні конкурси - не рідкість для журналу, а їх значення як завдання для всього класу величезне. Це може бути колективний класний твір або індивідуальне завдання для учнів з високим рівнем навчальних можливостей.

Матеріали журналів дають змогу організувати роботу над побудовою діалогічних і монологічних висловлювань: переказ готових текстів і побудова своїх висловлювань на основі прочитаних чи прослуханих творів; розповіді про випадки із життя школярів. Ефективними є ігри, складання загадок, казок, відтворення готового тексту, його продовження, редагування, побудова творів різних типів за зразком тощо. При цьому варто практикувати створення мовленнєвих ситуацій, обов'язковими компонентами яких за теорією мовленнєвої діяльності є: мета висловлювання, умови, в яких воно відбувається, адресат. Створення мовленнєвої ситуації допомагає учням побачити в роботі над твором не просто завдання, побудувати текст, а необхідність найбільш точно і повно висловити свою думку. Мовленнєві ситуації сприяють також усвідомленню добору мовних засобів відповідно до мети та умов висловлювання, розкриттю і розширенню творчих можливостей учнів початкових класів.

Підсумовуючи вищезазначене, скажемо, що природоохоронну роботу доцільно проводити безперервно на всіх рівнях організації навчально-виховного процесу, з усіх предметів, базуючись на принципах нероздільного зв'язку теорії з практикою, науковості,

міжпредметності та індивідуального підходу. Для розвитку природо-пізнавальних інтересів учнів потрібно використати деякі методичні прийоми: різноманітні за тематикою спостереження, конкретні наукові дослідження, комплексні на між предметній основі екскурсії, дискусійне обговорення окремих тем, оформлення їх у вигляді кіно-, фотоматеріалів, рефератів, кращих наукових робіт, які будуть представлені на відповідних наукових конференціях.

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г.Ващенко. – Полтава, 1994. – 255 с.
2. Грицина Т. Екологічна освіта молодших школярів під час вивчення рідної мови / Т.Грицина // Початкова школа. – 2007. – №6. – С.36-38.
3. Кмець А.М. Екологічна свідомість майбутніх учителів: проблеми, зміст, типологія / А.М.Кмець // Вища освіта України. – 2001. – №2. – С.96-99.
4. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину : Вибрані твори / В.О.Сухомлинський. – У 5 т. – Т. 2. – К. : Радянська школа, 1977.

УДК 373.312.122.036:303.447.3

Левко Ганна Василівна, магістр спеціальності
«Початкова освіта», Мукачівський державний університет
Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Кобаль В.І.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ОБДАРОВАНОСТІ (ТВОРЧОСТІ) ТА КРЕАТИВНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧНІВ 3-4 КЛАСІВ НА КОНСТАТУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ ЕКСПЕРИМЕНТУ

У державних документах України з питань освіти вказується на сприяння з боку держави активному виявленню і розвитку талантів. Крім цього, науковцями розроблені психолого-педагогічна та методична база, яка дозволяє не тільки з'ясувати напрями обдарувань, але й передбачити рівень, якого може досягти учень при створенні відповідних умов [1, с. 93].

Визначень поняття «обдарованість» багато. Але ми притримуємось наступного: обдарованість – це системна якість психіки, що розвивається впродовж життя й визначає можливість досягнення людиною більш високих (надзвичайних, не абияких) результатів в одному або кількох видах діяльності порівняно з іншими людьми [2, с. 4].

Обдарована дитина – це дитина, що виокремлюється яскравим, очевидним, іноді видатним досягненням (або має внутрішні передумови для таких досягнень) у тому чи іншому виді діяльності. На сьогодні психологами визнано, що рівень, якісна своєрідність і характер розвитку обдарованої дитини – це завжди результат складної взаємодії спадковості (природних задатків) і соціального середовища, опосередкованого діяльністю дитини (ігровою, навчальною, трудовою). Водночас не можна ігнорувати й роль психологічних механізмів саморозвитку особистості, що складають основу формування й реалізації індивідуального обдарування.

З огляду на вище зазначене, В. О. Моляко виокремлює такі складові обдарованості дитини:

- задатки, схильності, що проявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості, уподобаннях, а також у динамічності психічних процесів;
- інтереси, їхня спрямованість, частота і систематичність їх прояву, домінування пізнавальних процесів;
- допитливість, прагнення створити нове, схильність до розв'язання й пошуку проблем;
- швидкість у засвоєнні нової інформації, утворенні асоціативних масивів;
- схильність до постійних порівнянь, зіставлень, формування еталонів для наступного відбору;

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>